

Обраћање високог представника Валентина Инцка Савјету безбједности Уједињених народа

Вриједи изговорена ријеч.

Господине предсједнице, уважени чланови Савјета,

Дозволите ми да вам на почетку свима лично пожелим добро здравље, а вашим земљама успјех у савладавању тренутне пандемије. Захвалан сам што је Савјет још увијек спреман и у могућности да посвети своје вријеме расправи о Босни и Херцеговини, која и даље захтијева нашу пажњу и одредијељеност.

Као што сам истакнуо у свом извјештају, Босна и Херцеговина се, као и већина ваших земаља, тренутно налази усред пандемије ковида-19. Иако је још увијек прерано давати детаљније оцјене, са задовољством могу да извјестим да је БиХ до сада очито успјела избјећи велико ширење епидемије и значајан број смртних случајева како је забиљежено у неким другим земљама.

И док су оба ентитета, Федерација БиХ и Република Српска, рано предузела одговарајуће мјере и на самом почетку показала спремност да сарађују, укључујући и сарадњу са институцијама на државном нивоу, БиХ на крају још увијек није успјела да успостави функционалан механизам координације како би се борила са здравственом кризом и на одговарајући начин координисала мјере за рјешавање економских посљедица епидемије. Због непостојања координације, тренутно се у сваком ентитету примјењује различит ниво мјера, а за сада се чини да нема плана за ублажавање економских посљедица који се односи на цијелу земљу.

У овој кризи, међународна заједница је изузетно помогла БиХ осигуравајући финансијску и материјалну помоћ органима БиХ на свим нивоима власти. С друге стране, органи власти у БиХ још увијек нису успјели да постигну политички договор о расподјели финансијске помоћи ММФ-а. Ипак, један од највећих изазова за земљу представља проналажење начина за минимизирање ризика од појаве корупције повезане са управљањем међународном финансијском и материјалном помоћи. Иако органи власти БиХ морају да истраже наводе о корупцији и покрену поступке на темељу таквих навода, искрено препоручујем колегама у међународној заједници да успоставе механизме, којима ће да руководи међународна заједница, како би пратили кретање своје финансијске и материјалне помоћи како би се избјегло профитирање.

Но, дозволите ми сада да укажем на битан моменат до којег је дошло након што сам завршио писање овог извештаја.

Предсједништво Босне и Херцеговине 28. априла је најавило покретање процеса за провођење 14 кључних приоритета из Мишљења Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у ЕУ из маја 2019. године.

На тај начин, Предсједништво је поново потврдило своју одредијељеност да је чланство у ЕУ стратешки циљ и приоритет њене спољне политике. Предсједништво БиХ је успоставило ад хоц политичку радну групу. Ова група прекјуче је усвојила јасне смјернице за имплементацију приоритета који се односе на чланство у ЕУ.

Ово је резултат напора ЕУ и њених међународних партнера и на томе им честитам и желим пуно успјеха у овом подухвату који још више добија на значају уочи Самита земаља Западног Балкана који такође почиње данас.

Даме и господо,

Брине ме, међутим, да ће се неке политичке странке у Босни и Херцеговини вратити на статус quo из времена прије епидемије, током којег су странке из владајуће коалиције у Републици Српској блокирале одлучивање на државном нивоу. Овом блокадом те странке су покушале да наметну разговор о одласку страних судија из Уставног суда БиХ. Уколико би стране судије напустиле Уставни суд БиХ, неке политичке странке које имају за циљ укидање постојећег уређења у БиХ би де факто стекле политичку контролу над Судом. У том случају, оне би могле да проводе своју сепаратистичку политику или пак политику успостављања трећег ентитета уз помоћ Суда. Могле би чак и уставно да озваниче такве одлуке.

Из тог разлога, у потпуности подржавам недавно именовање професорице Анђелике Нусбергер, изузетне правнице, њемачке држављанке, у Уставни суд Босне и Херцеговине, и очекујем даљњи наставак рада међународних судија. Све ово је, наравно, утемељено на Уставу БиХ и Општем оквирном споразуму за мир.

Такође бих желио да вас обавијестим да је Влада Републике Српске формирана у кратком року, као прва Влада формирана након избора. Нажалост, нова Влада Федерације БиХ још увијек није формирана, иако је прошло више од 18 мјесеци од одржавања општинских избора у октобру 2018. године, јер једна политичка странка и даље условљава формирање Владе промјенама Изборног закона БиХ.

Такође, грађанима Мостара је ускраћено право гласања на локалним изборима већ више од десет година, а Мостар је пети највећи град у БиХ. Такође, пресуда Европског суда за људска права у предмету Сејдић-Финци још увијек није проведена, више од 10 година од њеног доношења. Друге сличне пресуде у случајевима који се односе на кршење људских права такође још увијек нису проведене, а једна од њих односи се на обавезу да припадници српског народа морају имати равноправан статус у Херцеговачко-неретванском кантону, гдје нису признати као конститутиван народ. Дакле, припадници српског народа морају добити исти статус као друга два конститутивна народа у Херцеговачко-неретванском кантону, гдје су призната само два конститутивна народа – Хрвати и Бошњаци – али не и Срби. Ова одлука такође није проведена већ десет година.

Даме и господо,

У Босни и Херцеговини у октобру ове године треба да се одрже општински избори. Централна изборна комисија је упозорила да, због неусвајања државног буџета за 2020. годину, можда неће бити у могућности да крене са неопходним припремама које треба да почну са објавом избора, што је по закону обавезна урадити до сутра, 7. маја. Међутим, мај је већ почео, а имамо само привремени буџет. Да би се обезбиједила додатна средства за изборе треба нам редовни буџет и надамо се да ће он бити усвојен до краја маја.

Централна изборна комисија такође је упозорила да је могуће да неке од потребних припремних активности за изборе, а можда и сами избори, неће моћи бити проведени према распореду због услова и ограничења које намеће пандемија. Комисија је предложила законске одредбе које би јој омогућиле одлагање избора на период дужи од оног који је тренутно могућ у складу са законом, отприлике за мјесец дана.

Чини се да је рад Централне изборне комисије још више отежан чињеницом да неке политичке странке оспоравају недавни избор нових чланова ЦИК-а. Као резултат, неке политичке странке и институције под њиховом контролом одбијају да сарађују са ЦИК-ом, што је неприхватљиво. Пред судом се налазе предмети којима се оспорава избор чланова ЦИК-а, чиме ће се појаснити њихова законитост. Но, све док суд не донесе одлуку о томе, ти чланови остају на својим функцијама, а све институције и странке треба да сарађују са ЦИК-ом и његовим члановима.

Драге колеге,

Ове године обиљежавамо неколико важних годишњица. У јулу обиљежавамо 25 година од сребреничког геноцида. Због мјера за заустављање пандемије можда ће морати да се смањи обим комеморативних

активности, али, без обзира на то, та трагедија и даље је велика у нашем колективном сјећању. Међународни судови су пресудили да је оно што се догодило у Сребреници у јулу 1995. године био геноцид, и то ништа не може промијенити. Ријеч је о Међународном суду за бившу Југославију, који је 1993. основао Савјет безбједности. Нико не може преправљати историју. Али у Босни и Херцеговини још увијек има оних који негирају да је почињен геноцид, који оспоравају пресуде о ратним злочинима и који величају осуђене ратне злочинце, који добијају споменике и по којима се називају студентски домови. То мора да престане. Апелујем на све народе да признају страдања других – сви су страдали, апсолутно – и да се окупе у жалости. Вјероватно је такође неопходно да се законски уреди питање негирања геноцида и холокауста.

У октобру ове године напуниће се 20 година од доношења Резолуције 1325 Савјета безбједности Уједињених нација, историјске резолуције којом се потврђује улога жена у спречавању и рјешавању конфликта, грађењу мира, очувању мира, хуманитарном одговору и послеријатној обнови. У том смислу, желим да похвалим државну Агенцију за једнакост полова унутар државног Министарства за људска права и избјеглице на одржавању Тијела за координацију акционог плана за провођење Резолуције 1325.

Коначно, у новембру ће да се напуни 25 година од закључивања Општег оквирног споразума за мир у Дејтону, а у децембру од његовог потписивања у Паризу. У духу поново исказаног опредјељења, власти Босне и Херцеговине и међународна заједница треба да се још једном обавезу на очување дејтонске структуре јачањем државних институција и надлежности које су преузеле у складу са овлаштењима државе из Устава Босне и Херцеговине. То не значи централизацију него јачање функционалности државе.

Требамо да се сјетимо да прве реченице преамбуле Устава Босне и Херцеговине истичу поштовање људског достојанства, слободе и једнакости као и мира, правде, толеранције и помирења. Што прије се стране у потпуности определијеле за ове вриједности, то прије ће мој задатак бити проведен.

А прије свега, БиХ мора да унаприједи владавину права и борбу против велике пандемије зване корупција. То је камен темељац демократије и функционалности сваке земље. Млади ми сада говоре да одлазе из Босне и Херцеговине не зато што немају посла него зато што нема владавине права. Мислим да томе требамо да поклонимо више пажње. Охрабрен сам чињеницом да су се бх. званичници поново определијели за провођење приоритета ЕУ како би промијенили одређене законске одредбе у овој области. Али то очигледно није довољно. Владавина права не тиче се само усвајања закона. Ти закони морају у потпуности да се проводе. То је стална обавеза, стање ума и мора бити начин живота.

Даме и господо,

Међународна заједница не смије да изгуби из вида шта је битно у Босни и Херцеговини и мора заједно да ради да сачува оно што је заједнички инвестирала у времену и новцу у посљедњих 25 година – не ради саме себе него у име живота који су изгубљени током сукоба и у име оних који су преживјели и који се још увијек надају бољој будућности за себе и за будућа покољења. Треба да будемо стрпљиви са Босном и Херцеговином и опрезни када је ријеч о мијењању међународног присуства у њој. Ми као међународна заједница треба да радимо заједно. Јединство је наша највећа снага. То је једини рецепт за успјех у нашим настојањима да обезбиједимо дугорочну стабилности и одрживост државе БиХ.

Коначно, драге колеге, дозволите ми да подсјетим да у бројним свјетским државама ових дана обиљежавамо крај Другог свјетског рата те да смо захвални савезницима који су поразили нацизам. То се десило и у мојој домовини Аустрији и изразили смо своју захвалност кроз пуно споменика који су подигнути прије 75 година.

У Аустрији су савезници остали десетак година, надзирући поновну успоставу демократије. Они су спријечили повратак фашизма и помогли нашој осиромашеној земљи кроз Маршалов план. Шире гледајући, некадашњи највећи непријатељи, Француска и Нјемачка, данас су не само стубови Европске уније него и глобални стубови мира и стабилности. То никада не треба да заборавимо.

Нема бољег примјера помирења и политике окренуте будућности. Ту имам на уму и ситуацију у Босни и Херцеговини, гдје ће у коначници мир, стабилност и просперитет да побиједи.

Хвала.